

Český vzdělávací systém už rok pomáhá ukrajinským dětem

24.2.2023 - | Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

MŠMT reagovalo na konflikt na Ukrajině téměř obratem a pro ukrajinské uprchlíky vytvořilo okamžitě síť informačních kanálů od portálu pro Ukrajinu <https://www.edu.cz/ukrajina/> přes telefonické linky vyčleněné speciálně pro ukrajinské děti a rodiče až po sociální síť Telegram v ukrajinštině. Pro studenty vysokých škol a vědce prchající z Ukrajiny vytvořil Dům zahraniční spolupráce [weby studyin.cz/ukraine](https://www.studyin.cz/ukraine) a [researchin.cz/ukraine](https://www.researchin.cz/ukraine), které doted nabízejí pomoc českých výzkumných organizací.

„Jsem velice rád, že jsme jako resort dokázali jen pár dnů po vypuknutí konfliktu na Ukrajině zareagovat na situaci a připravili jsme takzvaný Lex Ukrajina, který umožnil našim školám jednodušší navyšování kapacit, dále jsme jím nastolili systém, jak mají školy postupovat v případě, že se i přesto nedaří umístit všechny děti a žáky do škol a musím říct, že do dnešního dne se povedlo umístit do škol téměř všechny děti s dočasnou ochranou na našem území, což považuji za velice dobře zvládnutou situaci v oblasti vzdělávání,“ řekl ke zhodnocení roční nelehké situace ukrajinských uprchlíků na území České republiky ministr školství, mládeže a tělovýchovy **Vladimír Balaš**.

Kromě umísťování dětí do škol se MŠMT zasadilo o to, aby se ukrajinské děti cítily v nové zemi co nejkomfortněji a aby si, pokud možno, nenesly s sebou psychické trauma ze vzniklé situace. *„V rámci pracovního týmu Školství zřízené pod tzv. Strategickou skupinou pro koordinaci adaptace a integrace uprchlíků z Ukrajiny již intenzivně rok s Uníí školských asociací ČR, Svazem měst a obcí, Sdružením místních samospráv, reprezentacemi vysokých škol a zástupci neziskového sektoru intenzivně spolupracujeme a nastavujeme centrální opatření, která pomáhají v této tíživé době nejenom ukrajinským dětem, ale i školám poskytovat bezpečné prostředí, ve kterém mohou pokračovat ve svém osobním vzdělanostním růstu,“* zmínila vrchní ředitelka sekce ekonomické a legislativní **Pavla Katzová**.

„Téměř současně se zákonem Lex Ukrajina jsme připravili výzvu na takzvané adaptační skupiny. Po dobu prvních 90 dnů pobytu na území České republiky tak mohou ukrajinské děti využívat práve pobytu v nich tak, aby nastoupily do školy až ve chvíli, kdy jsou na to připraveny a nevnímají školní docházku jako stresující. Adaptační skupiny s celodenním provozem zároveň umožňují zapojení rodičů na trhu práce,“ uvedla náměstkyně ministra školství **Martina Běťáková**. *„Pokud ale zákonný zástupce vyhodnotí, že je pro dítě nástup do školy vhodný, má na to samozřejmě právo, a dítě může nastoupit do české školy, samozřejmě, hned,“* dodala náměstkyně **Běťáková**.

Kromě finančního pokrytí adaptačních skupin vyčlenilo MŠMT další prostředky na okamžité jazykové vzdělávání ukrajinských dětí. Jednalo se o prostředky státního rozpočtu, OP VVV, Národního plánu obnovy i tzv. norských fondů. *„Ve stejném časovém období jako první výzva k adaptačním skupinám byla pro starší děti z Ukrajiny vyhlášena výzva i na jazykové kurzy. V prvním kole šlo o mladé lidi ve věku 14 až 18 let tak, aby se mohli co nejdříve domluvit v českém jazyce a zvládnout svoji přípravu na středních školách. Částkou přes 40 milionů korun jsme podpořili přes 5 tisíc mladých lidí. Na tyto kurzy navázaly prázdninové jazykové kurzy, které byly tentokrát určeny pro širší cílovou skupinu, a to pro děti od 6 do 18 let, kde bylo zapojeno a podpořeno kolem tisícovky ukrajinských dětí,“* upřesnil vrchní ředitel sekce vzdělávání a mládeže **Jan Mareš** a dodal, že v lednu resort vyhlásil další navazující výzvu k adaptačním skupinám, která je určena pro děti už od 3 až do 18-ti let, přičemž žádosti lze podávat až do konce dubna.

To, že integraci ukrajinských dětí, žáků a studentů zvládly české školy, čeští učitelé, a nakonec i děti dobře, upozorňuje i Česká školní inspekce, která v těchto dnech finalizuje druhou zprávu týkající se právě integrace ukrajinských uprchlíků do českého vzdělávacího systému: *„Většina škol zvládá úspěšně adaptovat a integrovat ukrajinské žáky do vzdělávání. Přestože řada z nich neměla dostatečné zkušenosti se vzděláváním žáků s odlišným mateřským jazykem, dokázaly se pedagogické týmy nové situaci přizpůsobit. Z našich zjištění vyplývá, že by podpora školám ze strany ministerstva měla dále pokračovat, zejména v diferencované podobě podle potřeb konkrétních škol,“* upřesnil ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal. *„Pro přípravu ukrajinských žáků k přijímacím zkouškám na střední školy připravila Česká školní inspekce ve své testovací aplikaci InspIS SETmobile zdarma přípravné testy v ukrajinském jazyce,“* doplnil **Tomáš Zatloukal**.

„Zvládnout náročné období, které nekončí, nebylo jednoduché jak pro ukrajinské příchozí, tak pro ty, kteří zajišťovali a zajišťují jejich příchod a zapojení do plnohodnotného života. A zde české školství a všichni jeho pracovníci, ale také spolupracující neziskové organizace odvedli a odvádí obrovský kus poctivého úsilí a práce. Velmi si toho vážíme a děkujeme,“ doplňuje vrchní ředitel **Jan Mareš**.

Kromě uvedených opatření připravuje MŠMT další legislativní i nelegislativní úpravy umožňující co nejjednodušší zapojení ukrajinských dětí do českého vzdělávacího systému, a to včetně možnosti uznávání českého vzdělání po případném návratu na Ukrajinu. Cílem je, aby období, které stráví v českých školách, nebylo ztraceno a nemusely opakovat všechny předměty po svém návratu. Česká republika zajišťuje integraci Ukrajinců, tedy zachovává jejich ukrajinskou identitu prostřednictvím umožnění výuky ukrajinskými učiteli, ukrajinským digitálním vzděláváním či sobotními kurzy ukrajinštiny a ukrajinských reálií.

Z OP VVV bylo umožněno, aby ukrajinské děti mohly být zapojeny do aktivit šablon, což pomohlo k jejich začlenění. Resort rovněž umožnil pokračování financování ukrajinského asistenta pedagoga, MŠMT dále připravilo informace k zápisům do mateřských a základních škol, nebo k přijímacím zkouškám na střední školy. Tyto aktivity jasně ukázaly kvality českého vzdělávacího systému i otevřenost učitelské obce, bez níž by nemohly nastat.

Nadále se rozšiřují kapacity mateřských i základních škol, a to jak prostřednictvím programu IROP, kdy bylo pro období 2021-2027 schváleno pro rozvoj mateřských škol přes 3, 7 miliardy korun, tak prostřednictvím programu MŠMT takzvaného Prstence I. a Prstence II., díky kterému má být do roku 2028 zajištěno v základních školách dalších zhruba 10 tisíc míst. Míst ve středních školách je v celorepublikovém průměru dostatek, problematické může být regionální rozmístění a zájem uchazečů pouze o určité obory. Každopádně je MŠMT připraveno pružně reagovat na žádosti krajských úřadů o navýšení kapacity škol ve všech oborech vzdělání v souladu s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR, a je připraveno oprávněné požadavky podpořit. Celkově tvořili k 30. září 2022 ukrajinští uprchlíci 2,7 % dětí a žáků (50 285) z celkového počtu dětí a žáků v českých mateřských, základních, středních školách a konzervatořích (1 850 696).

Ve spolupráci s vysokými školami se podařilo zajistit studium pro 3 a půl tisíce nově příchozích ukrajinských studentů. MŠMT v roce 2022 finančně podpořilo VŠ částkou 173 milionů zejména na stipendia a ubytování příchozích studentů. Ve spolupráci s vysokými školami bylo také umožněno, aby tito studenti absolvovali přijímací řízení na ukrajinské VŠ online formou z ČR. MŠMT také podpořilo formou dotace z tzv. norských fondů kurzy českého jazyka nejen pro ukrajinské studenty, ale také pro pedagogické pracovníky, které organizovaly v rámci svých odborných kapacit samotné vysoké školy. Významnou úlohu pro informační a metodickou podporu příchozích studentů plní webová stránka **<https://www.studyin.cz/ukraine/>**, kterou krátce po začátku invaze vytvořil Dům zahraničních služeb.

„Velké poděkování patří vysokým školám, které se hned po začátku invaze ujal příchozích studentů

a poskytly jim ubytování i studijní zázemí. Následně se podařilo na vysokých školách zorganizovat klíčové jazykové vzdělávání a pomoci tak příchodním studentům připravit se na přijímací zkoušky. Míra pomoci ze strany vysokých škol byla opravdu obdivuhodná, navíc většinu činností financují vysoké školy z vlastních zdrojů“, uvedla vrchní ředitelka sekce pro vysoké školy, vědu a výzkum **Radka Wildová**.

Na vzniklou situaci reagovalo ministerstvo při předsedání Radě EU v oblasti výzkumu, vzdělávání a mládeže. Česká republika jako vůbec první země prosadila účast ukrajinských vysokých představitelů na jednáních, iniciovala a koordinovala pomoc, kterou zprostředkovala Evropská komise, a především zajistila potřebnou výměnu informací mezi ukrajinským ministerstvem školství a členskými státy. Díky tomu mohou být dále rozvíjeny kroky k uznávání vzdělání či ke kompatibilitě kurikul. „Jednalo se o bezprecedentní postup. Rozšířili jsme témata předsednictví právě o ukrajinskou agendu, protože k barbarské agresi nesmíme zůstat lhostejní. Ani rok po jejím zahájení. Jsou principy, kterých se jako Evropané za žádných okolností nesmíme vzdát. Ukrajina sice není v Evropské unii, ale Ukrajinci ano,“ glosoval vrchní ředitel sekce mezinárodních vztahů EU a ESIF **Václav Velčovský**, který třikrát vystupoval na téma integrace Ukrajinců prostřednictvím vzdělávání v Evropském parlamentu (1), (2), (3).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, s významnou podporou svých resortních organizací, zejména Národního pedagogického institutu, České školní inspekce či Domu zahraniční spolupráce, a také ve značné synergii s dalšími vládními i nevládními organizacemi vyvinulo skutečně maximální úsilí směřující k organizační, finanční, legislativní i metodické podpoře všech škol, které se již rok ve vzdělávacím procesu intenzivně věnují ukrajinským dětem, žákům i studentům. „Jsem skutečně přesvědčen, že ministerstvo školství v tomto období obstálo a díky koordinovanému postupu s našimi partnery se nám opravdu podařilo ukrajinské děti, žáky a studenty v českém vzdělávacím systému úspěšně přijmout,“ uzavírá ministr školství, mládeže a tělovýchovy **Vladimír Balaš**. Sám se vůbec jako první ministr školství vydal do Kyjeva, aby vydal jasný signál, že vzdělávání a vzdělanost jako neodmyslitelná součást evropských hodnot je nejsilnější zbraní vůbec a že právě ukrajinští uprchlíci budou ti, kteří jednou budou budovat novou Ukrajinu. Kvalitu, operativnost a smysluplnost postupu ministerstva školství při integraci a vzdělávání ukrajinských dětí, žáků a studentů průběžně oceňovalo i mezinárodní prostředí, jako je Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě nebo Evropská komise a Evropský parlament.

Výzvy k **adaptačním skupinám** byly vypsané téměř obratem po vypuknutí války na Ukrajině.

První byla vypsaná na období od 1. dubna do 31. srpna loňského roku, jednalo se o podporu dětí od 3 do 15 let v celkové výši přes 200 milionů korun, přičemž bylo podpořeno kolem 35-ti tisíc dětí na území celé České republiky.

Ve stejném časovém období byla pro starší děti z Ukrajiny vyhlášena výzva i na **jazykové kurzy, jednalo se o mladé lidi ve věku 14 až 18 let** tak, aby se mohli co nejdříve domluvit v českém jazyce. Částkou přes 40 milionů korun bylo podpořeno přes 5 tisíc mladých lidí. Na tyto kurzy navázaly **prázdninové jazykové kurzy, tentokrát určené pro děti od 6 do 18 let, kde bylo zapojeno a podpořeno kolem tisícovky ukrajinských dětí.**

Další výzva na adaptační skupiny byla vyhlášena na období od začátku tohoto školního roku, čili od září do prosince loňského roku, bližší informace budou ve druhé polovině února. Každopádně **podpořeno bylo přes 100 realizátorů ve výši kolem 80-ti milionů korun.**

Od ledna tohoto roku vyhlásilo MŠMT další navazující výzvu k adaptačním skupinám

(<https://www.edu.cz/vyhlaseni-vyzvy-msmt-na-podporu-adaptacnich-skupin-pro-deti-cizince-migrujici-z-ukrajiny-leden-cerven-2023/>), přičemž **žádosti mají být podány nejpozději do konce dubna.** Účelem poskytnuté dotace je opět podpora adaptace a socializace ukrajinských dětí na české prostředí, podpora a rozvoj jejich jazykových dovedností, zejména řečových v českém jazyce, příprava dětí na nástup do českých škol a podpora jejich duševní pohody a duševního zdraví.

<https://www.msmt.cz/rok-s-ukrajinskymi-uprchliky-v-ceskych-skolach>